

prizadevanja slovenskega in hrvatskega prebivalstva v Istri in njih terjatev po primerni osnovi njihovih srednjih šol ni opravičen. Ne le, da pri sedANJI uravnavi njihovih srednjih šol nimajo nobene preobilnosti izobražencev, ki se izučujejo po gimnazijah, marveč je videti ravno nasprotna prikazen pri vseh strokah državne uprave, pri cerkvenih in drugih službah javnega življenja, kjer se kaže jako občutljivo pomanjkanje pripravnega, deželnih jezikov zmožnega osebja. Ne da bi se spuščali v nadrobno, za vsakaterga, ki le količkaj pozna dotične razmere, nepotrebno dokazovanje, podpisani Njegovo ekselenco vprašajo:

1. Je li naučna uprava doslej že kaj storila, da bi izvršila v začetku omenjeno resolucijo in zakaj se niso v njej zahtevane slovenske, oziroma hrvatske paralelke odprle s pričetkom šolskega leta 1887/88?

2. Hoče li naučna uprava potrebno ukreniti, da se bode brez odloga zaukazala ustanovitev teh paralel in da se bodo najpozneje odprle s pričetkom šolskega leta 1888/89.

Ker se je pretrgalo zasedanje državnega zbora, dne 28. p. m. do konca januarja, utegne minister odgovoriti na to interpelacijo še le meseca februarja. Radoveden pa je svet že danes, kako jo bo sukal minister Gauč, kajti to je vendar le čudno, da se minister ne ozira na sklepe državnega zbora!

Pravične pritožbe.

(Dalje.)

Ni težko dokazati, da je ta ukaz protipostaven. On nasprotuje sedaj veljavnim šolskim zakonom, zlasti pa državnim osnovnim zakonom. S tem, da proglašja vse slovenske ljudske šole za učilnice jezikovne nemške, jemlje nam tudi slovensko ljudsko šolo jednorazrednico. Zaukazuje nadalje, da se mora z nemščino prerano začeti, že v 8. oziroma 7. letu starosti, in sicer v drugem, oziroma v prvem šolskem letu četverorazrednic. Zatem odmerja za nemščino preveliko ur na teden. Vsled tega učilnega smotra, kakor je v § 1. šolskega zakona nastavljen, slovenska šolska mladež na Štajarskem nikakor ne more dosežati. (Poslanec dr. Grégr: germanizacija!) Ta smoter more na Štajarskem dosežati samo nemška šolska mladež, katerej se ni treba učiti drugega deželskega jezika. (Jako resnično! na desni.)

Za ljudske šole na Štajarskem veljajo naučni načrti vsled ukaza deželnega šolskega sveta z dne 8. oktobra 1874. Po njih se imajo učitelji ravnat. Sedaj se vpraša, odkod ali kje morejo učitelji toliko ur vzeti, kolikor bo sedaj treba za nemščino, katerim predmetom bodo število ur krčili? Dozdeva se mi, da bodo segali po urah, odmerjenih za učni materinski

jezik. (Tako je! na desni.) To pa pomenja toliko, kakor krčiti pravice in zatirati slovensko materinščino, čemur nasprotuje § 51. naučnega in šolskega reda z dne 20. avgusta 1870 in državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867 (poslanec dr. Grégr: in človeštvo), kjer se razločno navaja, da ima vsak narod, torej tudi slovenski na Štajarskem, nedotakljivo pravico, varovati in gojiti svojo narodnost in jezik. (Tako je! Čujte! na desni.)

Prav pošastno pa je, da ta ukaz slovenskim ljudskim šolam na Štajarskem usiljuje nemščino kot obligaten predmet (čujte, čujte! na desni) in še "aposled nemščino upeljuje kot poučni jezik. (Poslanec Vašaty: Največje nasilstvo!) To pa vendar nasprotuje členu XIX. osnovnih državljskih zakonov, kjer se izrecno veli v tretjem odstavku: „V deželah, kjer prebiva več narodov, morajo javne učilnice biti tako urejene, da zadobi sleherni narod potrebnih sredstev za izomiko v svojem jeziku, ne da bi koga silili učiti se drugega deželskega jezika.“ Toda baš to, kar ta zakon zaukazuje, sedaj na Štajarskem ni mogoče vsled ukaza deželnega šolskega sveta. Kajti po § 20 šolskega zakona so stariši primorani svoje otroke v šolo pošiljati in vsled tega so slovenski otroci prisiljeni učiti se drugega, to je nemškega jezika.

Morebiti sklicuje se deželni šolski svet na § 6. šolskega zakona, ki veli, da ima poučni jezik in poučevanje v drugem deželskem jeziku določevati deželni šolski svet zaslišavši tiste, ki šolo vzdržujejo. Sleduje storil je res štajarski deželni šolski svet vprašavši jih, kako hočejo z nemščino imeti v svojih ljudskih šolah.

Nemško-liberalni okrajni in krajni šolski sveti izjavili so se res v zmislu ukaza, ki ga je izdal deželni šolski svet. Toda baš ti krajni in okrajni šolski sveti z deželnim šolskim svetom vred niso se držali zakona. Kajti zakon ima še pristavek, kateri veli, da smejo poučni jezik in učenje drugega šolskega jezika določevati le, držeč se mej, po zakonu odkazanih. No, in baš teh mej se niso držali ne okrajni in krajni šolski sveti nemško-liberalni, pa tudi deželni šolski svet ne. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Nekaj o sadjereji.

Naj mi bo dopuščeno, na vprašanje iz Rogatca, šte. 41 „Slov. Gosp.“ v kratkem odgovoriti.

Prav iz srca me veseli krepki razvoj sadjereje v naši dragi domovini, gotovo se sme lepa prihodnost pričakovati. Treba pa bode, da se pazljivo ravna, in skušnje zarađ manjše ali večje vrednosti plemen še dolgo niso dognane.

Saditi moramo tiste jabolčne vrste, ki imajo te le lastnosti:

1. Mora deblo popolnoma neobčutljivo biti tudi v neugodnih krajih; 2. mora imeti krepko rast; 3. da raste v vsaki zemlji; 4. mora biti rodovitno in 5. mora dati tak sad, da je za mizo, za kupčijo, za sušilo in za mošt.

Zadnji veliki zbor sadjerejcev v Misniji je kot najboljša plemena spoznal ta-le tri: 1. Zlato angleško zimsko parmeno, 2. kaselsko veliko reneto, 3. reneto iz Blenheimu.

Nadalje se je pa še govorilo, da v ne presuhi zemlji Harbertova reneta izvrstno rodi, drugi so zopet trdili, da bode „Schöner von Boskoop“ v kratkem vse prekosil. Nekateri strokovnjaki zopet „Ohio Reinette“ čez vse hvalijo.

A jaz mislim vendar, ostanimo le pri prvi trojki, ter jej dodajmo še: Štajarski monšancej (steier. Maschanzger recte Marschlanzer), avstrijsko (Canada-Reinette), katera se, kakor sem se pri nadučitelju, g. Oraču v Rogateu sam prepričal, tamkaj izvrstno obnaša, veliki renski bobar (rheinischer Bohnapfel) in Ribstonov pepinek (Ribstons Pepping).

Kar pa trdiko, katera je pa premalo okusna in voščenka (Wachsapfel), katera ima prepočasno rast, in se tedaj najbolje cepi v že visoko drevo, zadeva, še ni znano, ako povsod dobro rodite ali ne. Trdika pri nas rada hira.

Omenjena jabolka so prav pozna. Želi li eden ali drug dobra, pa tudi bolj zgodnja plemena, naj cepi: beli Astrakan in Chartamowsky; kot nekaj bolj pozna: plamenasti kardinal, (geflammer Kardinal), jesenski kosmač (graue Herbstreinette), knežaka (Fürstenapfel) grafenstajnerja (Gravensteiner) ali Dancigerja.

Ne zamerite, da še nekaj dodam in opazim, da je v prvi vrsti na dobro, globoko in rodovitno zemljo obzri jemati, da se drevo pravilno sadi in da imamo dobrih pa ne veliko raznovrstnih plemen. Kaj pomaga, ako imam 40 plemen, in od vsakega le 3 vagane, gotovo bode bolje, ako imam 3 plemena po 40 vaganov, katera lahko prodam. Najimnitnejšo reč bi bil skoraj pozabil. Ako imamo sadeže, kateri prav obilno rodijo, je tudi treba, jih podpirati, jim bolj streči, obilno gnojiti, da prezgodaj ne hira in popolnoma ne opešajo.

Dr. Gustav Ipavic.

Sejmovi. Dne 13. novembra v Gomilici. Dne 15. novembra na Vranskem, v Poličanah, v Središču in Radgoni.

Dopisi.

Iz Trnoveljske vasi. (Slovesnost.) Veseli dan smo preživeli na 27. oktobra ob prihodu Nj. cesarske visokosti, cesarjeviča Rudolfa in cesaričinje Štefanije. To vam je bil pravi praz-

nični dan za nas slovensko ljudstvo. V Celiškem mestu je bilo brez števila ljudi. sploh vsakega stanú, da bi iz celega srca pozdravili visoka gosta z našim slovenskim pozdravom: živio. Ker se pa nahaja na naši čisto slovenski zemlji tudi veliko nemškutarjev, zato so se tako sploh povsodi med nas Slovence namešali in svoj „hoch“ vpili, ali to se ni čisto nič slišalo, kajti pri nas velja le „živio“. S svojim pozdravom smo vrgli nemčurski „hoch“ čisto na tla in tedaj le „živio naš Rudolf in Štefanija mnogo in mnogo let!“ — Kar se tiče letine, ne smemo reči: preslabo, kajti pridelali smo mnogo, večji del vsega dovolj razun jesenskih pridelkov, posebno še pšenice, rži, ovsa in koruze. A kaj pomaga, ko nimata pšenica in oves nobene cene. Tudi živina se ne prodá za nobeno kupčijo, tedaj pa bode sila za denar, da se plačajo davki in za druge potrebe pri gospodarstvu. — Kaj pa je še kaj z našim županom? Preminol je malo hrup nemčurstva po naši občini, prestali smo letno vročino in prišla je neugodna jesen, in prerani mraz nam je barvo spremenil na zemlji, ravno tako pa je barvo izgubil tudi županov klobuk in se spremenil v črnega. Ali je morda to znamenje spreobrnjenja ali ka li?

Iz Ptuja. (Pevsko društvo.) Tretji redni veliki zbor „slov. pev. društva“, bode v nedeljo dne 20. novembra 1887 ob 6. uri zvečer v prostorih „Narodnega doma“ na Ptujju s sledečim sporedom: I. nagovor predsednika, II. poročilo tajnika, III. poročilo blagajnika, IV. poročilo računskih preglednikov, V. volitev novega odbora, VI. raznoterosti. Gosp. poverjeniki kakor tudi posamezni udi, ki so s svojo društvenino še zaostali, se uljudno prosijo, da jo pošljejo predsedništvu vsaj do 16. novembra da bode mogoče do zborovanja račune urediti. Po zborovanju vrši se v čitalnični dvorani zabava s petjem in plesom. K obilni udeležbi tega zborovanja in zabave vabi vse člane in prijatelje „slov. pev. draštva“.

Odbor.

Iz Mariborske okolice. (Vprašanje.) Slišali smo, da se je v Svičini meseca oktobra po nedeljah in praznikih začelo nemško pridigovati, in sicer enkrat pri rani in drugokrat pri pozni božji službi. Ali se godi to z znanjem in dovoljenjem kn.-šk. konsistorija? V Svičini ste le dve ali tri rodovine nemške na meji Gomiliški. Nekateri farmani baje pravijo: Danes je pa nemška pridiga, po kaj bom v cerkev šel, saj je ne zastopim. (Mi še o tej novotariji nismo slišali ničesar, mislimo tudi, da je — nemogoča. Sicer še bomo pa povprašali na dotičnem mestu, kaj je na tej govorici. Ured)

Iz Slatine. (Pobožna gospa.) Lep vzgled globokega zaupanja do Boga smo imeli letos priložnost videti med Slatinskimi gosti. V 9. hiši je stanovala angleška grofica, prav